

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/151/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6021200480
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 08. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:6021200480.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: P. D., E.. X. B. XXXX, Z. O. XXX/XXX, Č. I., proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 25. októbra 2021, č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 30 Sa 21/2021-43 z 26. mája 2022 takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamietá.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobca bol od roku 1998 v pestúnskej starostlivosti. Približne od 10. roku jeho života sa u neho začali prejavovať rôzne problémy, kvôli ktorým sa podrobil psychiatrickým a psychologickým vyšetreniam. Rovnako bol viackrát jeden až niekoľko týždňov hospitalizovaný na psychiatrickej klinike. V roku 2018 sa proti nemu viedlo trestné stíhanie pre trestný čin, ktorého podstata spočívala v tom, že bol údajne agresívny voči svojim pestúnom. V rámci trestného konania bol vypracovaný znalecký posudok zo 17. septembra 2018, podľa ktorého sa u žalobcu „s najväčšou pravdepodobnosťou“ vyskytuje Aspergerov syndróm, resp. bližšie nešpecifikovaná pervazívna vývinová porucha. Na základe toho bolo zastavené trestné stíhanie proti nemu, pretože v čase skutku nebol trestne zodpovedný, a bolo mu uložené ochranné psychiatrické liečenie. Okrem toho však žalobca absolvoval riadnu základnú aj strednú odbornú školu a určité obdobie aj pracoval.

2. Žiadosťou spísanou 22. apríla 2021 žalobca požiadal o výplatu invalidného dôchodku od 6. marca 2020. Na tento účel jeho zdravotný stav posúdil posudkový lekár pobočky žalovanej v Brezne, ktorý dospel k záveru, že rozhodujúcim zdravotným postihnutím je porucha osobnosti a porucha správania - stredne ťažké narušenie osobnosti s miernym obmedzením výkonnosti organizmu podľa kapitoly V položky 5 písm. a) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. K zistenému zdravotnému postihnutiu ustálil mieru poklesu schopnosti žalobcu vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 30 %. Po preskúmaní nálezov odborných lekárov (prepúšťacie správy z psychiatrických kliník a nemocníc z obdobia októbra 2011, januára a februára 2020, júna až novembra 2020, ako aj nálezov psychiatra z novembra 2020 a apríla 2021) posudkový lekár uzavrel, že žalobca netrpí Aspergerovým syndrómom a nepotvrdila sa uňho ani mentálna retardácia. Na základe tohto posudku žalovaná rozhodnutím z 18. mája 2021 zamietla žiadosť o invalidný dôchodok, keďže pokles schopnosti žalobcu vykonávať zárobkovú činnosť nedosiahol 40 % a tak nebol invalidný v zmysle § 70 ods. 1 a § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z.

3. Proti rozhodnutiu žalovanej podal žalobca odvolanie. Naďalej žiadal zohľadniť závery znaleckého posudku zo 17. septembra 2018, podľa ktorého trpí vrodenu a neliečiteľnou duševnou poruchou - Aspergerov syndróm. V dôsledku toho zdravotný stav žalobcu opätovne posúdil posudkový lekár pobočky, ktorý v posudku zo 7. júla 2021 zotrval na svojom pôvodnom závere, a následne posudková lekárka ústredia žalovanej, pracoviska v Banskej Bystrici. Tá v lekárskom posudku z 27. augusta 2021 po preskúmaní už predložených nálezov, ako aj znaleckého posudku zo 17. septembra 2018 ako rozhodné zdravotné postihnutie určila takisto postihnutie podľa kapitoly V položky 5 písm. a) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. s totožnou mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti o 30 %. Zdôraznila, že žalobca sa od detstva liečil pre hyperkinetický syndróm (ADHD), neorganickú enkoprézu a pre poruchy správania (nerešpektovanie autorít) a psychologické vyšetrenie ustálilo jeho intelekt v pásme podpriemeru až mentálnej subnormy. To sa potvrdilo aj pri neskorších vyšetreniach v rokoch 2019 a 2020, mentálna retardácia sa však nepotvrdila, pretože tomu nezodpovedalo ani dosiahnuté vzdelanie. Pri hospitalizácii v roku 2020 psychológ vylúčil Aspergerov syndróm a skonštatoval zmiešanú poruchu osobnosti. Posudková lekárka uzavrela, že z opakovaných psychologických, ako aj psychiatrických vyšetrení vyplýva zachovaný kontakt s realitou, koherentné myslenie bez psychotických fenoménov, ale aj intelekt v pásme subnormy, čo podľa nej vylučuje Aspergerov syndróm. Znalecký posudok zo 17. septembra 2018 na základe krátko pozorovania vyslovil len domnienku na tento syndróm alebo na iné ochorenie spomedzi pervazívnych chorôb. Ani jedna z prepúšťacích správ z psychiatrických nemocníc a kliník, kde žalobcu pozorovali dlhodobo, však tieto domnienky nepotvrdila.

4. Z lekárskeho posudku z 27. augusta 2021 vychádzala aj žalovaná, ktorá rozhodnutím z 25. októbra 2021 odvolanie žalobcu zamietla. Uzavrela, že žalobca nie je invalidný podľa § 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., lebo pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav nemá pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou. Závery posudkových lekárov pritom považovala za úplné, dostatočne podložené odbornými vyšetreniami, nálezmi a zdravotnou dokumentáciou, bez nejasností a vnútorných rozporov.

5. Správnou žalobou podanou proti tomuto rozhodnutiu, žalobca opätovne žiadal zohľadniť výsledky znaleckého posudku z 17. septembra 2018 a zdôraznil svoj nepriaznivý zdravotný stav. K žalobe pripojil vyjadrenie bývalých pestúnov, v ktorom opísal jeho agresívne správanie voči nim. Okrem toho žiadal pri ďalšom konaní o priznanie invalidného dôchodku o pridelenie bezplatnej právnej pomoci. Napriek výzve správneho súdu však nepožiadala Centrum právnej pomoci o priznanie bezplatnej právnej pomoci pre konanie o správnej žalobe. Správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 30 Sa 21/2021-43 túto žalobu zamietol. Dospel k záveru, že posudkoví lekári sa dôsledne vysporiadali so žalobcom predloženou dokumentáciou, s prepúšťacími správami, závermi psychiatrických vyšetrení, ako aj so závermi už uvedeného znaleckého posudku. Lekárske posudky, ktoré boli podkladom rozhodnutí, považoval za preskúmateľné a logické a ich závery podľa neho zodpovedali predloženým lekárskeým správam a nálezom. Na záver uviedol, že orgánu verejnej správy nemôže uložiť, aby zabezpečil účastníkom konania bezplatnú právnu pomoc, a vyjadrenie pestúnov nemožno zohľadniť, pretože rozhodujúce sú lekárske správy a posudky.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

6. Proti uvedenému rozsudku smeruje včas podaná kasačná sťažnosť žalobcu. V nej zopakoval závery zo znaleckého posudku z 17. septembra 2018 a žiadal, aby boli zohľadnené. Namietal, že posudkový lekár im nevenoval dostatočnú pozornosť a posúdenie zdravotného stavu nebolo objektívne. Ku kasačnej sťažnosti znova priložil písomné vyjadrenie bývalých pestúnov, ktorého podstatou je opis jeho agresívneho správania voči nim.

7. Žalovaná navrhla kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť a zotrvala na správnosti svojho rozhodnutia.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

8. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené kasačné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

9. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým žalobcovi nepriznala invalidný dôchodok. Podľa § 70 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. má poistenec nárok na invalidný dôchodok, ak sa (predovšetkým) stal invalidný. Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou (§ 71 ods. 1). Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje

porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby (§ 71 ods. 3). Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje na základe lekárskeho posudku a údajov zo zdravotnej dokumentácie zdravotníckeho zariadenia a zhodnotenia liečby s určením diagnostického záveru, stabilizácie ochorenia, jeho ďalšieho vývoja, ďalšej liečby a komplexných funkčných vyšetrení a ich záverov (§ 71 ods. 4). Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je uvedená v prílohe č. 4 (§ 71 ods. 5). Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobou nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí (§ 71 ods. 6).

Jednotlivé percentuálne miery poklesu sa nesčítavajú (§ 71 ods. 7).

10. Lekárska posudková činnosť dôchodkového poistenia zahŕňa posudzovanie dlhodobou nepriaznivého zdravotného stavu a poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (§ 15 ods. 3 písm. b), ktorú vykonávajú posudkoví lekári sociálneho poistenia príslušnej pobočky a ústredia (§ 153 ods. 5). Podľa judikatúry musí byť z lekárskeho posudku zrejmé, akými úvahami sa pri posudzovaní zdravotného stavu žalobcu posudkoví lekári riadili, ako aj dôvody určenia rozhodujúceho zdravotného postihnutia s prislúchajúcou percentuálnou mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť (porov. v tomto smere ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1 So 97/2005, judikát R 29/2007, sp. zn. 10 So 97/2014, sp. zn. 1 So 72/2015 alebo napr. rozsudok tunajšieho súdu sp. zn. 9 Sk 7/2021, 9 Sk 11/2021 a 7 Ssk 67/2021). Kasačný súd zdôrazňuje, že správny súd nemôže a nie je ani schopný sám posudzovať otázky medicínskeho charakteru. Nemôže tak podľa vlastnej úvahy nahradiť odborné závery posudkových lekárov vlastnými závermi. Úlohou správneho súdu je preskúmať, či obsah posudku nie je v rozpore s obsahom lekárskeho posudku alebo niektoré lekárske nálezy vôbec nezohľadňuje, alebo či svojou celkovou skladbou je preskúmateľný.

11. V prerokovanej veci sa kasačný súd sa stotožňuje s názorom správneho súdu, že posudky, ktoré boli podkladom pre rozhodnutia žalovanej a ktoré sú reprodukované v odsekoch 2 a 3 tohto rozsudku, vyššie uvedené požiadavky spĺňajú. Posudkoví lekári žalovanej komplexne posúdili zdravotný stav žalobcu s prihliadnutím na všetky jeho diagnózy a dostatočne sa vyrovnali so všetkými skutočnosťami, ktoré boli podkladom pre ich závery. Na rozdiel od tvrdenia žalobcu sa v posudkoch zaoberali aj závermi znaleckého posudku zo 17. septembra 2018, dospeli však k záveru, že vyjadruje len domnienku Aspergerovho syndrómu, vyslovenú na základe krátkeho pozorovania. Zároveň zrozumiteľne vysvetlili, že takýto syndróm alebo podobná pervazívna vývinová choroba nie je dokumentovaná v žiadnej prepúšťacej správe z hospitalizácie žalobcu na psychiatrickej klinike, kde bol žalobca pozorovaný dlhobehjšie a kde by sa ich znaky mohli manifestovať. Takéto vysvetlenie je podľa kasačného súdu zrozumiteľné a prejavom riadneho zohľadnenia všetkých lekárskeho posudku, nielen tých, ktoré sú žalobcovi na prospech. Preto nie je dôvodná námietka, že posudkoví lekári predložený znalecký posudok nezohľadnili. Zohľadnenie však neznamená, že sa posudkoví lekári musia so znaleckým posudkom a jeho závermi aj stotožniť. Rovnako zrozumiteľne je potom v lekárskeho posudku ustálené aj rozhodné zdravotné postihnutie v zmysle kapitoly V položky 5 písm. a) prílohy č. 4 zákona č. 461/2003 Z. z., ktorému zodpovedá miera poklesu zárobkovej schopnosti o 20 až 30 %.

12. Žalobcom predložené vyjadrenie bývalých pestúnov je možné považovať za novú skutočnosť a dôkaz, ktorých uplatňovanie v kasačnom konaní zásadne nie je prípustné (§ 441 SSP); v tomto smere Správny súdny poriadok nenormuje výnimku ani pre správnu žalobu v sociálnych veciach. Predložené vyjadrenie sa však v podstate zhoduje s vyjadrením, ktoré žalobca pripojil už k správnej žalobe (č. I. 9 spisu) a s ktorým sa vo svojom rozhodnutí riadne vyrovnal správny súd. Napriek plastickému opisu správania žalobcu v tomto vyjadrení určenie percentuálnej miery poklesu zárobkovej činnosti podľa § 153 ods. 3 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. prislúcha žalovanej a jej posudkovým lekárom, nie laickému názoru žalobcových pestúnov. Preto ani toto ich vyjadrenie nič nezmenilo na správnosti rozhodnutia žalovanej.

IV.

Záver

13. Na základe uvedených úvah kasačný súd dospel k záveru, že nie je daný žiaden zo zákonných dôvodov kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

14. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca vo veci úspech nemal a žalovaná ho síce mala, kasačný súd však nezistil výnimočne dôvody, aby sa jej nárok na náhradu trov priznal.

15. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie:

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.